

VISUAL BROWSING

Αθήνα 10°C

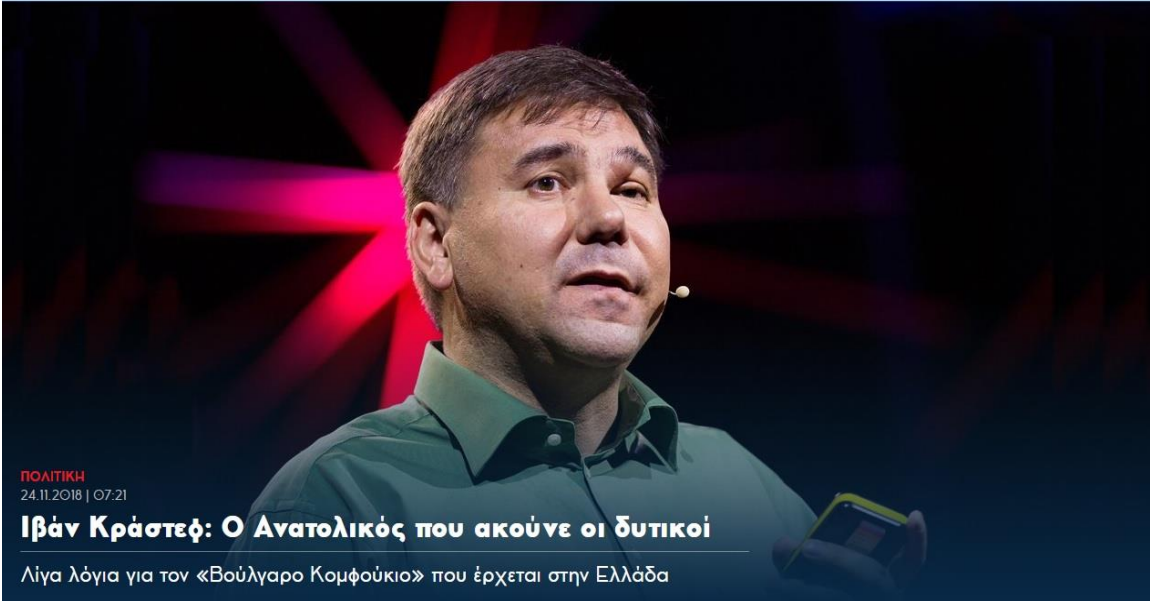
f Instagram Twitter Pinterest Αναζήτηση

ATHENS VOICE GR

CITY GUIDE GALLERY ATHENS 102.5 VOICE

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΓΕΥΣΗ LOOK LIFE SPORT SOCIAL ΖΩΔΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΛΕΣ INBOX ΣΚΙΤΣΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
24.11.2018 | 07:21

Ιβάν Κράστεφ: Ο Ανατολικός που ακούνε οι Δυτικοί

Λίγα λόγια για τον «Βούλγαρο Κομφούκιο» που έρχεται στην Ελλάδα

Βασίλης Γαβαλάς

Στα τέλη του περασμένου Ιούνη, στο Οικονομικό Φόρουμ του Πλόβντιβ, ο Μπόικο Μπορίσοφ έκανε μια ιδιότυπη και άκρως εγκωμιαστική αναφορά. Η Άννα, Εκτελεστική Διευθύντρια του Κέντρου Φιλελεύθερων Στρατηγικών μου κάνει νόημα να βγάλω για λίγα δευτερόλεπτα τα ακουστικά και με ρωτά πως μεταφράστηκαν τα λόγια του Μπορίσοφ για τον Ιβάν. Στα μητρική του πάντως, ο Πρωθυπουργός της γειτονικής χώρας είχε αναφερθεί στον Ιβάν ως τον «Βούλγαρο Κομφούκιο». Δεν ξέρω αν ο Μπορίσοφ υπερέβαλε, όμως ένα πράγμα είναι σίγουρο για τον Ιβάν Κράστεφ: ότι είναι ο πρώτος και μόνος πολιτικός θεωρητικός με προέλευση από τις πρώην σοβιετικές χώρες, με παγκόσμια, οικουμενική επιρροή.

Γεννημένος στο Λουκόβιτ, μια πόλη μόλις 9 χιλιάδων κατοίκων στη βόρεια Βουλγαρία, ο Ιβάν Κράστεφ ενηλικιώνεται εν μέσω της παρακμής μιας αυτοκρατορίας. Σπουδάζει φιλοσοφία και γρήγορα αρχίζει να δουλεύει για το Ίδρυμα Νάουμαν, ένα από τα περίφημα γερμανικά Stiftungs που εργάστηκαν για την αναδιάρθρωση της Βουλγαρίας αμέσως μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος. Ακολουθεί μετεκπαίδευση στην Οξφόρδη, διαμονή στις Ηνωμένες Πολιτείες, έρευνα στην Βουδαπέστη και μια σειρά δημοσιεύσεων για την δημοκρατικοποίηση ενός αυταρχισμού που έφευγε, την διαφθορά που έπληττε ολόκληρες τις νέες κοινωνίες, τον συνεχώς κραταίο αντιαμερικανισμό των Βαλκανίων και την παγκόσμια τάξη που τότε άλλαζε ραγδαία, όπως άλλωστε και σήμερα.

Όταν ο κόσμος του κατέρρευσε, ο Ιβάν ήταν τελειόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Σόφιας. Έγραφε για την Ουτοπία του More και την ίδια στιγμή η ξαφνική εξαφάνιση μιας δυστοπίας γινόταν η προσδιοριστική εμπειρία της γενιάς του. Ο Ιβάν Κράστεφ ήταν καταδικασμένος να είναι, για πρώτη φορά, βουτηγμένος σε μια παράξενη προσωπική ελευθερία. Ήταν όμως και καταδικασμένος να ακούει τη φωνή του Harold McMillan, που του θύμιζε συνεχώς ότι τα απροσδόκητα γεγονότα έχουν τη δύναμη να καταστήσουν κάθε πολιτικό οικοδόμημα εύθραυστο και προσωρινό.

Έχοντας στο μυαλό του την σοβιετική κατάρρευση αλλά κυρίως την αποσύνθεση της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων, ο Ιβάν Κράστεφ στοχάζεται και γράφει για την ανθεκτικότητα και την ευθραυστότητα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Βαθειά ευρωπαϊστής αλλά ταυτόχρονα απαισιόδοξος, ο Κράστεφ φοβάται ότι «αν το τραίνο του κατακερματισμού φύγει από τον σταθμό των Βρυξελλών, θα είναι σχεδόν αδύνατον να το σταματήσουμε».

Είναι αλήθεια ότι το κοινωνικό κράτος που θεμελιώνει την μεταπολεμική συναίνεση στην Ευρώπη δεν μπορεί να συντηρηθεί ως είχε. Οι πολιτικές λιτότητας και η αίσθηση ότι η αλλαγή κυβερνήσεων δεν συνιστά και αλλαγή πολιτικής έφερε το τέλος του ευρωπαϊκού αφηγήματος, που ήθελε την οικονομική αλληλεξάρτηση να εγγυάται την ευμάρεια.

Δεν είναι όμως μόνον αυτό που υποσκάπτει την νομιμοποίηση της Ευρώπης και εντείνει την λαϊκιστική λαίλαπα των τελευταίων ετών. Είναι κυρίως το προσφυγικό, η μετανάστευση. Κατά τον Κράστεφ, η επανάσταση του 21ου αιώνα. Γράφει ο Κράστεφ στο βιβλίο του, Μετά την Ευρώπη: «(για τους Βούλγαρους) η άφιξη των προσφύγων σηματοδοτεί την έξοδό τους από την Ιστορία, και το δημοφιλές επιχείρημα ότι μια γερασμένη Ευρώπη χρειάζεται τους μετανάστες, το μόνο που καταφέρνει είναι να ενδυναμώνει την αυξανόμενη αίσθηση υπαρξιακής μελαγχολίας... Θα υπάρχει κανείς που θα διαβάζει βουλγαρική ποίηση σε εκατό χρόνια;».

Αυτή η αίσθηση υπαρξιακής μελαγχολίας και δημογραφικού πανικού απέχει μακράν από οποιοδήποτε οικονομικό ή κοινωνικό φόβο συνεπάγονται τα μεταναστευτικά ρεύματα. Το κόστος γίνεται ψυχολογικό και πολιτισμικό και το πρόβλημα αφορά πια το μέλλον των συλλογικών ταυτοτήτων των ευρωπαϊκών λαών. Το αίσθημα γενικευμένης απειλής από τον «Άλλον» (στην περίπτωση μας οι μετανάστες) γίνεται βάση οικοδόμησης ιδεολογίας και συγκρότησης κυβερνήσεων, αν όχι καθεστώτων.

Όπως γράφει ο Κράστεφ, οι πολιτικές και εθνικές πλειοψηφίες έχουν αρχήσει να αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως απειλούμενες μειοψηφίες, ως πραγματικά ή δυνάμει ηττημένες ομάδες. Και εδώ έρχεται ο λαϊκισμός. Και αναλαμβάνει να προσφέρει στους «ηττημένους» ό,τι η φιλελεύθερη δημοκρατία θεωρούν ότι δεν μπόρεσε: «μια αίσθηση νίκης όπου οι πλειοψηφίες, όχι μόνο οι πολιτικές αλλά και οι εθνικές και οι θρησκευτικές, μπορούν κι αυτές να κάνουν ό,τι θέλουν», μια αίσθηση ότι η εξαφάνιση τους μπορεί τελικά να αποφευχθεί. Εν τέλει μια αίσθηση «ολοκληρωτικής νίκης» που δίνει επιτέλους στις πολιτικές

πλειοψηφίες την αίσθηση ταυτότητας που νομίζουν ότι πάνε να τους στερήσουν. Είτε από την πραγματικότητα της μετανάστευσης, στην περίπτωση της Δυτικής Ευρώπης, είτε ακόμη κι από την ιδέα της, στην περίπτωση της Ανατολικής.

Θα μπορούσαμε να γράψουμε τόμους για τη σκέψη του Κράστεφ. Ο χώρος αυτού του σχολίου μας θέτει περιορισμούς. Δεν θα διστάζαμε, ωστόσο, να πούμε ότι αν κάποιος δεν έχει διαβάσει Κράστεφ, ίσως να μην καταλάβει ποτέ στο ακέραιο τους διαχωρισμούς, τα παράδοξα και τις συγκρούσεις οραμάτων που δημιουργούν προβλήματα στη δυτική τάξη και κάνουν την ΕΕ οπωσδήποτε πιο εύθραυστη.

Ο Ιβάν Κράστεφ είναι Πρόεδρος του Κέντρου Φιλελεύθερω Στρατηγικών της Σόφιας και μόνιμος εταίρος του Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών Επιστημών (IWM) της Βιέννης. Κατέχει την Έδρα Kissinger για την εξωτερική πολιτική, στην Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου.

Σε μια πρόσφατη συνέντευξή του στην Monde, ο Κράστεφ αναφέρθηκε ως η φωνή εξ' Ανατολής που ακούει η Δύση. Σε δύο διαλέξεις που διοργανώνει το Ίδρυμα Thyssen την επόμενη εβδομάδα, θα έχει την ευκαιρία να τον ακούσει και η Ελλάδα.

Συνέχεια στη σελίδα του βιβλίου: <https://goo.gl/wQhkp6>